8.11.2022

## Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto

## Asia: HE 242/2022 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2022 neljänneksi lisätalousarvioksi

## Teema: Mom. 26.20.70 Rajaesteen rakentaminen, ympäristönäkökulmat, vaikutus luontoon ja eläimiin

Ympäristöministeriö
Luontoympäristöosasto
Ympäristöneuvos Esko Hyvärinen

Rajaesteen rakentamisen tarkemmat suunnitelmat ja rakenneratkaisut eivät toistaiseksi ole tiedossa, mutta on ilmeistä, että pitkällä, liikkumista estävällä aidalla tulee olemaan vaikutuksia eläimistöön, lähinnä nisäkkäisiin. Pienempien eläinten liikkumista lienee mahdollista edesauttaa erilaisin rakenneratkaisuin vaarantamatta rajaesteen tarkoitusta. Vaikutukset ovat oletettavasti huomattavasti suuremmat keskikokoisille ja suurille nisäkkäille.

Osalle nykyisinkin suojelutarpeessa olevista lajeista vaikutukset voivat muodostua merkittäviksi, jos yhteys rajantakaiseen populaatioon heikkenee. Tämä saattaa jatkossa edellyttää kansallisten toimenpiteiden tehostamista näiden lajien suotuisan suojelutason saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi. Myös linnuston osalta voi olla tarpeen arvioida, millaisin ratkaisuin mahdollinen törmäysriski ja siitä aiheutuva lisäkuolleisuus voidaan pitää mahdollisimman pienenä.

Rajaesteen rakentamisvaiheessa voi aiheutua sellaisia vaikutuksia luontoon, joita tulee ensisijaisesti pyrkiä ehkäisemään tai lieventämään, tai jotka voivat edellyttää luonnonsuojelulain mukaista poikkeusta suojelumääräyksistä. Tällaisia voivat olla muun muassa vaikutukset luonnonsuojelualueisiin, suurten petolintujen pesiin ja pesintään ja luontodirektiivin liitteessä IV (a) lueteltujen lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin. Tarvittavat ennakkoselvitykset ja hyvä yhteistyö jo suunnitteluvaiheessa asianosaisten ELY-keskusten ja Metsähallituksen kanssa on tarpeen.

Ympäristöministeriö suosittelee, että eläimistöön kohdistuvista vaikutuksista, mahdollisista merkittävistä ongelmista ja ratkaisuvaihtoehdoista kuultaisiin ELY-keskusten ja Metsähallituksen ohella myös Suomen ympäristökeskusta ja Luonnonvarakeskusta sekä muita asiaankuuluvia tutkimus- ja asiantuntijatahoja. Tiedot muualla jo mahdollisesti toteutetuista, eläinten liikkumista edesauttavista ratkaisuista ja kokemukset niiden toimivuudesta olisivat tarkemmassa suunnittelutyössä varmasti hyödyksi.

Vaikka rajaesteen rakentaminen ei edellytä ympäristövaikutusten arviointia lain 252/2017 mukaisesti suoraan (YVA-lain liite1), voi joku taho nostaa YVA-menettelyn tarpeen esiin yksittäistapauksessa (3 §). Päätöksen YVA-menettelyn tarpeellisuudesta yksittäistapauksessa tekee ELY-keskus. YVA-lain 36 § mahdollistaa kuitenkin poikkeamisen YVA-menettelystä sellaisissa hankkeissa, joiden yksinomaisena tarkoituksena on puolustukseen tai siviilivalmiuteen liittyvät toimet, jos arviointimenettelyn soveltaminen vaarantaisi niiden tarkoituksen. Jotta YVA-menettelyn soveltamisesta voidaan päättää tässä tilanteessa, kun hanke sijaitsee useamman ELY-keskuksen alueella, on ympäristöministeriön lain 11 §:n mukaan ensin määrättävä, mikä ELY-keskuksista on toimivaltainen. Se ELY-keskus, johon Rajavartiolaitos on yhteydessä, tekee esityksen asiassa ympäristöministeriölle. Sama ELY-keskus olisi toimivaltainen viranomainen myös poikkeamispäätösasiassa.